

Ervaringsdeskundigheid

Het onderwerp

Herstel

Ervaringsdeskundigheid is een nieuwe professie die voortkomt uit de ervaringen van herstel van mensen die te kampen hebben (gehad) met een ontwrichtende situatie, zoals psychische problemen. Herstel verwijst naar een proces waarin mensen ontdekken dat hun eigen inzichten en ervaringskennis onmisbaar zijn voor het herstellen van een balans in hun leven na (heftige) ontwrichting. Dat levert ook inzichten op over hoe zorg daarbij kan ondersteunen en aan kan sluiten (zie ook **generieke module Herstelondersteuning**).

Ervaringskennis

Om herstel te realiseren ontwikkelen en benutten mensen de eigen ervaringskennis. De rol van ervaringsdeskundigen is om vanuit de eigen ervaringskennis bij te dragen aan de ontwikkeling van ervaringskennis van cliënten en hun naasten, maar ook aan de ontwikkeling van ervaringskennis van andere professionals. Daardoor kan meer gelijkwaardigheid tussen cliënten en hulpverleners ontstaan en kunnen professionele en wetenschappelijke kennis beter tot hun recht komen.

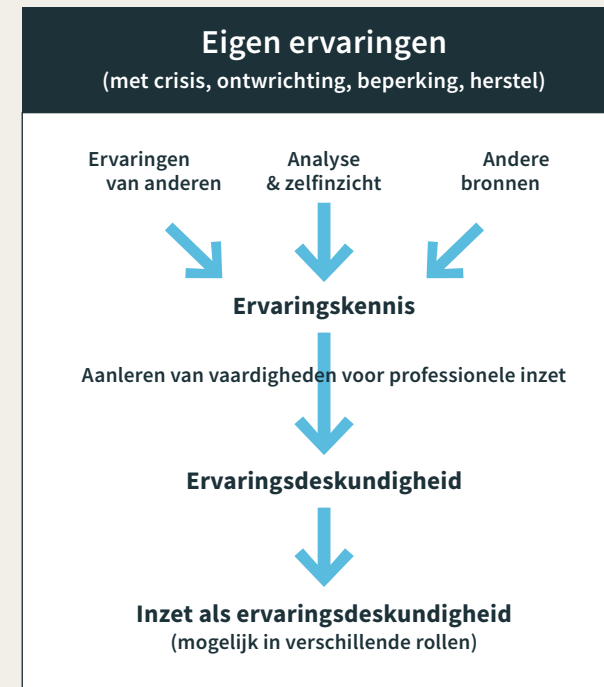
Ervaringsdeskundigheid

Ervaringsdeskundigheid is het vermogen om op grond van eigen herstelervaring voor anderen ruimte te maken voor herstel. De ervaringsdeskundige heeft het vermogen ontwikkeld om:

1. de eigen ervaringen met een ontwrichtende aandoening en het te boven komen ervan (herstel) in wederkerigheid in te zetten om anderen te ondersteunen bij het vinden of maken van ruimte voor hun persoonlijk herstelproces. De inbreng van de persoonlijke dimensies van herstel onderscheidt een ervaringsdeskundige van reguliere hulpverlenende disciplines.
2. de eigen ervaringen van stigmatisering en empowerment in te zetten om een herstelondersteunende (maatschappelijke) omgeving en herstelondersteunende zorg te bevorderen. De beargumenteerde inbreng van deze aan den lijve ondervonden kennis voor de inrichting van herstelondersteunende zorg is onderscheidend van andere disciplines.

In het **Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid** is vrije ruimte de kernwaarde voor de inzet van ervaringsdeskundigheid. Vrije ruimte verwijst naar de ruimte die ieder mens in zich heeft om de eigen levenskracht te hervinden, eigen keuzes te maken, betekenis te geven en nieuwe mogelijkheden te zoeken en te vinden. Het is de overdrachtelijke ademruimte die iedereen nodig heeft om zich te ontplooiën op een unieke en eigen wijze.

Onderstaande figuur geeft de samenhang van de begrippen en de ontwikkeling van ervaringsdeskundigheid schematisch weer.

Bron:
Hilko Timmer, 2009

Kernelementen inzet ervaringsdeskundigheid

Deze generieke module geeft handvatten aan alle actoren die een rol spelen bij de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen en buiten de ggz: mensen met psychische aandoeningen en/of verslavingsproblematiek, naasten, ervaringsdeskundigen en andere professionals. Daarnaast biedt de module aanbevelingen voor managers, beleidsmakers en bestuurders voor de organisatie en facilitering van de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de eigen organisatie.

Kernaanbevelingen ervaringsdeskundigen

- Reflecteer steeds bij het methodisch inzetten van ervaringsdeskundigheid op de vraag in hoeverre deze methodiek of aanpak gebaseerd is op de uitgangspunten die in het **Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid** (hoofdstuk 3) zijn geformuleerd. Dit kan zowel individueel als in inter- en supervisie.
- Ontwikkel en scherp steeds weer je vaardigheden aan om open het gesprek te voeren met cliënten, naasten en hulpverleners over herstel en eigen regie en de eventuele spanning die er kan ontstaan als daarin verschillende perspectieven blijken te zijn. Een belangrijke vraag is steeds: hoe kan ik persoonlijk zijn zonder (onnodig) privé te worden? Dit kan bijdragen aan de ontwikkeling van een vertrouwensrelatie tussen cliënten en hulpverleners.
- Weet wat de onderscheidende inzet van ervaringsdeskundigheid inhoudt en hoe je deze het beste naar voren kunt brengen. Als je dit voor jezelf helder hebt/houdt en goed onder woorden kunt brengen, kun je vragen hierover in het team en de organisatie beantwoorden en met andere professionals in gesprek gaan over hoe de inzet het beste dienstbaar gemaakt kan worden.

Kernaanbevelingen andere professionals

- Reflecteer steeds over hoe je open kan zijn over je eigen ervaringen van kwetsbaarheid en inzicht kan ontwikkelen over de betekenis en waarde van ervaringskennis/persoonlijke kennis en hoe dit verschilt van professionele en wetenschappelijke kennis. Pas dan kunnen deze drie vormen van kennis aanvullend op elkaar worden ingezet. Dit draagt bij aan het verminderen van stigma op (psychische) ontwrichting en stelt je in staat om op een persoonlijke manier over ontwrichting en stigma met cliënten in gesprek te gaan.
- Reflecteer individueel en in intervisie wat de ervaringen van cliënten met jezelf doen. Het steeds beter kunnen verdragen van het ongemak en de pijn die je zelf daarbij ervaart en daarover kunnen spreken met cliënten, zonder het direct op te willen lossen, kan van grote meerwaarde zijn. Dit kan ertoe bijdragen dat ruimte ontstaat om te zijn met wat er is. Ruimte ervaren kan zelf het doel zijn en genoeg om verder te kunnen. Het draagt ook bij aan een vertrouwensrelatie, aan gelijkwaardigheid en aan de erkenning van pijn en moeite als normale aspecten van het menselijk bestaan.
- Ontwikkel en scherp steeds weer je vaardigheden aan over hoe open met elkaar en met cliënten in gesprek te gaan over de verschillende perspectieven op het proces van herstel die er in elke hulpverleningsrelatie aan de orde zijn. Dit kan ertoe bijdragen dat professionele en wetenschappelijke kennis beter aansluiten bij het persoonlijke proces van cliënten en dat zij eigenaar worden van hun eigen herstelproces zonder dat zij zich een 'object van zorg' gaan voelen.

Kernaanbevelingen managers, beleidsmakers en bestuurders

- Creëer bewustzijn over de betekenis van herstel en ervaringsdeskundigheid op alle niveaus van de organisatie. Hierbij gaat het niet alleen om het delen van invloed en perspectief, maar ook om gezamenlijke reflectie op de betekenis van herstel en de inzet van ervaringsdeskundigheid.
- Zorg voor een gezamenlijke visie op herstel en ervaringsdeskundigheid en maak duidelijk wat ervaringsdeskundigen kunnen toevoegen aan het team.
- Zorg dat het team/de organisatie goed voorbereid is op de komst van de ervaringsdeskundigen. Stimuleer de inzet van ervaringsdeskundigheid, zowel individueel als groepsgewijs, binnen de organisatie. Geef ervaringsdeskundigen de gelegenheid om een peer-support omgeving in te richten binnen de eigen organisatie en/of faciliteer samenwerking met andere peer-support omgevingen.